

het nationaal verkeersveiligheids congres

Veilig op Weg

Een andere kijk op verkeersveiligheid

Ton Peeters, Gemeente Horst aan de Maas
Regina Bleijenberg, Studio Bleij

Samenvatting

Veilig op Weg is een verkeersveiligheidsproject. Ons doel is een fijne en veilige leefomgeving voor iedereen. Belangrijk hierbij is de laagdrempelige samenwerking met inwoners. Veilig op Weg is in 2017 ontstaan in de gemeente Horst aan de Maas. Op dit moment zijn we al in heel Noord-Limburg actief waarbij we inmiddels ook al over de grenzen heen kijken. We werken nauw samen met de aangesloten gemeenten, dragen kennis over en leiden de lokale verkeerskundigen op om uiteindelijk zelfstandig met Veilig op Weg aan de slag te gaan.

Inleiding

Een fijne leefomgeving; dat wil toch iedereen? Verkeersveiligheid is hier een belangrijk onderdeel van. Veilig op Weg helpt hierbij. Na een verkeersmelding vormt Veilig op Weg de verbinding tussen inwoners en de gemeente. Samen gaan we aan de slag om op een positieve manier het gedrag van de verkeersdeelnemers te beïnvloeden. Zo kunnen we echt iets veranderen in een buurt, rond een school of op andere plaatsen waar de verkeersveiligheid verbeterd kan worden.

Ons doel

Wij willen veilig verkeersgedrag stimuleren en aanleren. Dat doen we door verkeersdeelnemers kennis, houding en motivatie bij te brengen via acties en campagnes die we samen met bewoners opzetten en uitwerken. Het is een integrale, structurele aanpak waarbij het team Veilig op Weg namens de gemeente het verschil kan maken.

Inwoners hebben de leiding

De inwoner staat centraal bij onze aanpak. Zij hebben vanuit hun eigen belang een speciale rol in het project Veilig op Weg. Zij zijn de kartrekkers van een campagne, bijvoorbeeld om ervoor te zorgen dat er minder hard gereden wordt in hun buurt. De buurt vraagt aan de weggebruikers om hun gedrag te veranderen. Hierdoor ontstaat meer bewustwording en bereidwilligheid. De automobilist doet het niet voor de gemeente of om een bekeuring te voorkomen, maar uit empathie voor de buurtbewoners, schoolgaande kinderen of andere belanghebbenden. Zo zorgen we voor een breder

draagvlak en voor meer impact. En we gaan daarbij niet uit van harde regels en richtlijnen, maar spelen vooral in op bewustwording en gedragsverandering. En dat werkt!

De drie E's

Om de verkeersveiligheid te kunnen verbeteren wordt in de verkeerskunde uitgegaan van de drie E's.

- Engineering – inrichting van de weg, techniek van de auto
- Education – opleiding, voorlichting, gedragsverandering
- Enforcement – verkeershandhaving

Veelal wordt een goed ingerichte weg als vertrekpunt genomen. De leidraad hierbij is Duurzaam Veilig aangevuld met nieuwe ontwikkelingen als een fietsstraat of een GOW 30.

Wij zijn van mening dat bewustwording en gedrag altijd bovenliggend moeten zijn. Wij appelleren meer aan gedragsverandering op basis van empathie voor de omwonenden. Uiteraard is het een plus als weg goed ingericht is, echter vaak is dat niet het geval en tevens een situatie die niet op korte termijn veranderd kan worden. Vanuit onze samenwerking met buurtbewoners en de hieruit voortvloeiende campagnes en acties merken we dat weginrichting van ondergeschikt belang is. Uiteraard zijn er wel manieren om vanuit het beeld op straat te laten zien wat we verwachten van de weggebruiker. Dat kan door het nemen van aanvullende maatregelen in de vorm van bebording en markering.

Rol van de gemeente

De gemeente speelt slechts een bescheiden rol bij gedragsbeïnvloedingscampagnes. Dit klinkt misschien vreemd, omdat Veilig op Weg toch juist een initiatief is vanuit de gemeente. Het (traditionele) beeld dat inwoners hebben van de gemeente bij het uitvoeren van verkeersbeleid geldt echter niet voor dit project. Normaal gesproken doet een inwoner een melding bij de gemeente. Deze wordt volgens een vast protocol en binnen een vaste termijn afgehandeld. U vraagt, wij draaien! Veilig op Weg werkt anders. Het initiatief ligt bij de inwoners. Maar wat is dan wel de rol van de gemeente?

Verkeersmeldingen zullen altijd blijven binnenkomen bij de gemeente. Een geruststellende gedachte, want dit toont de betrokkenheid van de inwoner en geeft ons een beeld van wat er speelt in een gemeente. Het voordeel van Veilig op Weg is dat onze aanpak al meegenomen kan worden in de eerste beoordeling van de melding. Samen met de melder wordt een inschatting gemaakt of een campagne, actie of interventie kansrijk is bij het gemelde probleem. De professional bij de gemeente bekijkt of de situatie passend is. Een belangrijk criterium hierbij is of de buurtbewoners openstaan voor een gedragsaanpak om de verkeersveiligheid te verbeteren. In deze bijzondere samenwerking met haar inwoners heeft de gemeente dus niet de leiding; zij assisteert, faciliteert, inspireert en enthousiasmeert.

In het verleden werd de verantwoordelijkheid nog wel eens neergelegd bij de bewoners van een straat of een wijk. Binnen het project Veilig op Weg gaan we uit van een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en inwoner. Het bieden van ondersteuning en de zelfredzaamheid van buurtbewoners geeft een bevredigend gevoel. Voor de inwoner, maar zeker ook voor de professional bij de gemeente.

Een ander belangrijk punt binnen de bewonersparticipatie zoals die binnen het project Veilig op Weg wordt ingezet, is het opbouwen van een duurzame relatie. Door een betrouwbare gesprekspartner te zijn, afspraken na te komen en bereikbaarheid te zijn, kunnen we echt naast onze inwoners gaan staan. Door dit ook op ander beleidsterreinen in te zetten ontstaat er een positief beeld van de hele gemeente.

Team Veilig op Weg

Voor het uitvoeren van het project stelt een gemeente een team Veilig op Weg samen. Het initiatief voor de oprichting van deze werkgroep ligt bij de gemeente, maar de groep kan ook vanuit een organisch proces van onderop ontstaan. Met dit redelijk autonoom opererend team kunnen we ervoor zorgen dat we Veilig op Weg nu, maar ook in de toekomst de aandacht kunnen geven die het nodig heeft.

Team Veilig op Weg vormt de schakel tussen de inwoners en de gemeente. Daarnaast is het een creatief team waarin denken in mogelijkheden voorop staat. De teamleden gaan altijd uit van een positieve benadering. Binnen dit team moet daarom ook ruimte zijn voor een bepaalde mate van vrijdenken. Het werkt goed om ieder teamlid een eigen rol te geven.

Samenwerking

Veilig op Weg is volledig gebaseerd op samenwerking. Op deze manier creëren we vertrouwen en draagvlak. Dat vormt de basis voor een geslaagde campagne of actie.

De eerste aanzet tot samenwerking maken we tijdens het zogenaamde appeltaartgesprek: de startbijeenkomst met (buurt)bewoners. Deze vindt altijd plaats in de betreffende buurt bij de mensen thuis. Zij zorgen voor een kopje koffie of thee en het team Veilig op Weg neemt een appeltaartje mee. Het letterlijk samen aan tafel gaan symboliseert de gelijkwaardigheid binnen het gesprek.

Ons lokale Veilig op Weg-team brengt samen met buurtbewoners de situatie goed in beeld. Hierbij kunnen we ook hulp van buiten inschakelen; iedereen die kan bijdragen aan een passende oplossing. We richten ons in eerste instantie op bewustwording en gedragsverandering. Soms zijn ook aanvullende aanpassingen mogelijk aan de weg en in de omgeving. De buurt heeft altijd de leiding. Veilig op Weg helpt en begeleidt. We zetten een straatcampagne op met bijvoorbeeld sandwichborden langs de weg, een smiley die de gereden snelheid laat zien en stickers op afvalbakken die de maximumsnelheid aanduiden. Soms is er nog meer mogelijk, zoals een zebraad, een opvallend verkeersbord, extra verlichting of meer groen. Uiteindelijk willen we een positieve verandering achterlaten. In de buurt, op straat, bij de verkeersdeelnemers en bij de buurtbewoners.

We houden rekening met elkaar

Het motto van Veilig op Weg is We houden rekening met elkaar. Dit is de kapstok waaraan we alle campagnes en acties ophangen. Of het nu gaat om de leefbaarheid in woonwijken, of de snelheid waarmee gereden wordt op een 60 km-weg. Rekening houden met elkaar is eenvoudig en altijd doeltreffend. Dit motto laat ook zien dat we samen naar oplossingen zoeken, zonder dat de gemeente een leidende rol heeft.

Kennisoverdracht

Onze aanpak is gebaseerd op kennisoverdracht. We zijn in eerste instantie gelieerd aan gemeenten en trainen en begeleiden medewerkers om met Veilig op Weg aan de slag te gaan. Via deze getrapte uitrol streven we naar een duurzame aanpak. Vanaf het moment dat we bij een gemeente binnenkomen gaan we dan ook de slag om onszelf overbodig te maken. Uiteindelijk willen we iets achterlaten dat genesteld is in de hele organisatie; een nieuwe manier van denken en werken. Het werken aan verkeersveiligheid, een bijzondere vorm van bewonersparticipatie en een nieuwe eigen rol van de gemeente vormen deze nieuwe effectieve werkwijze.

Conclusies

Als we alles op een rijtje zetten dan kunnen we dat het beste doen door alle punten te benoemen waarop we ons onderscheiden. De aanpak van Veilig op Weg:

- gaat uit van bewustwording en gedragsverandering;
- is gebaseerd op positiviteit en creativiteit;
- promoot vrij denken en werken;
- realiseert doelen door samen te werken;
- zet inwoners in hun kracht;
- geeft een speciale rol aan gemeenten;
- laat gemeenten assisteren, faciliteren en inspireren;
- kan aanvullende maatregelen nemen via een integrale aanpak;
- laat gebruik maken van het brede gemeentelijke netwerk;
- werkt met een autonoom team dat lokaal bekend is;
- maakt een brede analyse van een situatie;
- is nauw betrokken bij de problematiek en de buurt;
- streeft naar een duurzame relatie met inwoners en gemeenten.